

ترکیه در آذربایجان منافع متضاد با روسیه دارد

تحلیلگر مسائل ترکیه گفت: احداث پایگاه نظامی توسط ترکیه در آذربایجان بدون تردید روسیه را خشمگین خواهد کرد و باید دید که واکنش مسکو تا چه حد تند خواهد بود.

آران نیوز؛ «علی قائم مقامی» تحلیلگر مسائل ترکیه با اشاره به تلاش آنکارا برای ایجاد پایگاه نظامی در آذربایجان و تنش احتمالی ترکیه و روسیه در گفت و گو با خبرنگار ایلنا اظهار کرد: چندی پیش رجب طیب اردوغان، رئیس جمهوری ترکیه بعد از اتمام اجلاس سران ناتو در بروکسل به جمهوری آذربایجان سفر کرد و در دیدار با الهام علی اف بیانیه شوشا را امضا کردند. این بیانیه به نوعی یک قرارداد به حساب می آید که در حقیقت عطف به «قرارداد قارص» که در ۱۳ نوامبر ۱۹۲۱ امضا شده به حساب می آید. در قرارداد قارص، حدود و ثغور مرزهای ترکیه با آذربایجان گرجستان و ارمنستان به تایید طرفین رسید که حتی پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی این قرارداد مجدداً پابرجا ماند و تغییری نکرد. بر اساس ماده ۵ قرارداد قارص، دولت های سوسیالیستی آذربایجان و ارمنستان با ترکیه توافق کردند که ادعایی در مورد مرزهای ترکیه نداشته باشند و این مرزها را به رسمیت بشناسند.

وی ادامه داد: در نهایت شاهد آن هستیم که چندی پیش باکو و آنکارا بر اساس همین قرارداد، بیانیه شوشا را امضا کردند. این بیانیه یک اتحاد راهبردی اعم از اقتصادی، سیاسی امنیتی میان ترکیه و آذربایجان به وجود می آورد و قرار بر این است که اگر کشوری به دو طرف حمله کرد، طرف مقابل برای حمایت از آن به میدان بیاید. از سوی دیگر در قرارداد شوشا تصویب شد که شرکت های نفت ترکیه و آذربایجان در حوزه اکتشاف و توزیع انرژی با یکدیگر همکاری داشته باشند و از سوی دیگر ترکیه قرار است در شهر شوشا به زودی سرکنسولگری خود را افتتاح کند. توافق شد که کمک های متقابل نظامی، سیاسی و اقتصادی از سوی ترکیه و آذربایجان ارائه شوند و از سوی دیگر قرار است «شورای همکاری ترک» یا همان «ترانس خزر» به ترانس توران تبدیل شود و هر دو طرف بنا به توافق شوشا در سطح ملی و بین المللی، بخصوص در عرصه خشکی، دریا و هوا با یکدیگر همکاری های تکنولوژیک خواهند داشت.

این کارشناس مسائل سیاسی تصریح کرد: بخش دیگری از بیانیه شوشا اعلام می کند که محصولات نظامی مشترک میان ترکیه و آنکارا پس از آنکه تولید شد، وارد بازارهای بین المللی و منطقه ای می شود و تمامی این موارد بندهایی است که در قرارداد شوشا به امضا رسیده است. در این میان اتفاقی که موجب شده صدای روسیه بلند شود این است که رئیس جمهوری ترکیه صراحتاً اعلام کرده که کشورش به دنبال تاسیس پایگاه های نظامی در جمهوری آذربایجان است. همه می دانند که آنکارا عضو موثر ناتو به حساب می آید و به همین دلیل مسکو از حضور نظامی ترکیه و تاسیس پایگاه های چند منظوره نظامی و امنیتی این کشور در جمهوری آذربایجان به شدت خشمگین است. باید توجه داشته باشیم که نفوذ نظامی و امنیتی ترکیه در جمهوری آذربایجان مربوط به وضعیت کنونی نیست، بلکه از سال ۱۹۹۱ میلادی حدود ۱۰ هزار افسر جمهوری آذربایجان بر اساس استانداردهای ناتو در ترکیه آموزش دیدند.

قائم مقامی افزود: همچنین پلیس آذربایجان هم بر اساس همان استانداردها در ترکیه آموزش دیدند و در این در حالی است که سربازان ترکیه چندی است که در آذربایجان حضور دارند و اتفاقاً در همین جنگ اخیر قره باغ هم در آنجا حضور داشتند. مجموع این مولفه ها به ما نشان می دهد که حضور ترکیه در آذربایجان یا به عبارتی دیگر حضور ناتو در نزدیکی مرزهای روسیه مربوط به امروز نیست؛ بلکه از گذشته این اتفاق تکمیل شده است و حالا امروز شاهد اعتراض کرملین به این موضوع هستیم. باید توجه داشته باشیم که ترکیه اساساً الحاق شبه جزیره کریمه به خاک روسیه را نمی پذیرد و از منظری دیگر این کشور در حال فروش پهپاد و تجهیزات نظامی الکترونیکی به کشورهای حوزه بالتیک است. این موضوع نشان می دهد نفوذ ترکیه در قالب ناتو تا حد زیادی در حوزه نفوذ سنتی روس ها افزایش پیدا کرده است. این در حالیست که ترکیه امسال (۲۰۲۱) به مدت یک سال فرماندهی نیروهای واکنش سریع ناتو را به عهده دارد.

وی گفت: اگر تمامی این مسایل را در کنار یکدیگر قرار دهیم، به خوبی می بینیم که روابط روسیه و ترکیه همواره آبتن دوستی ها و دشمنی های مشخصی بوده و خواهد بود. توجه داشته باشید که روابط اقتصادی و توریستی میان ترکیه و روسیه به شدت عمیق است و قرار بر این شده تا هفت میلیون شهروند روس تبار برای سفرهای توریستی به ترکیه سفر کنند. از سوی دیگر بحث سرمایه گذاری های مسکو در پروژه های عمرانی و امنیتی ترکیه نشان می دهد که روابط دو طرف بسیار عمیق است اما اختلاف ها بر سر برخی از مسایل که بیشتر به آن اشاره کردم، همچنان وجود دارد که یکی از همین اختلاف ها اعلام تاسیس پایگاه نظامی از سوی ترکیه در آذربایجان است.

این پژوهشگر مسائل قفقاز در پایان خاطرنشان کرد: گفته می شود که حضور ترکیه در فرودگاه کابل و تامین امنیت این منطقه توسط آنکارا اعتراض روسیه را برانگیخته است. از این جهت فکر می کنم که ترکیه و روسیه تا به این حد وارد تنش با یکدیگر نخواهند شد؛ چراکه مسایل دوجانبه زیادی در این میان وجود دارد که می تواند مانع بحرانی تر شدن رابطه میان دو طرف شود. این در حالی است که بسیاری از ناظران بین المللی معتقدند ترکیه از کارت روسیه علیه آمریکا استفاده می کند و از سوی دیگر کارت آمریکا را علیه روسیه خرج می کند. این سیاست روسیه از نظر مقامات آنکارا و اردوغان شاید مفید ارزیابی شود اما اکثریت نخبگان سیاسی معتقدند که آنکارا از این موضوع نمی تواند بهره برداری کامل را انجام دهد. به همین دلیل باید منتظر بود و دید که روسیه در چه قالبی اقدام به واکنش تند نسبت به تاسیس پایگاه نظامی در آذربایجان می کند.